Leren en lesgeven met ict in het mbo

Plan van aanpak - ROC TOP Amsterdam
door: Practoraat Mediawijsheid

MBO MEDIAWIJS.NL

Prac// toraat mediawijsheid

iXPERIUM CENTRE OF EXPERTISE

ROC TOP

INHOUD

Voorwoord	3
Inleiding	4
ICT-monitor competenties	5
Analyse – Competentiegebied en competentieprofiel digitaal vaardige mbo-docent	6
Resultaten	7
Resultaten 1 – Lesgeven met en over ict in de praktijk	7
Resultaten 2 – Resultaten per competentie	8
Resultaten 3 – Professionalisering	10
Actiepunten ROC TOP Amsterdam	12
Actiepunten 1 – Prioriteitenmatrix	12
Actiepunten 2 – Micro-niveau: per competentie en niveau van digitaal vaardige mbo-docent	12
Actiepunten 3 – Meso-niveau: professionalisering en beleid	15
Bijlagen	18

VOORWOORD

Om de digitalisering van de onderwijspraktijk een boost te geven is het Practoraat Mediawijsheid enige tijd geleden een samenwerking gestart met andere mbo-instellingen en het iXperium (Centre of Expertise (CoE) Leren met ICT van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen) waarin gezamenlijk professionaliseringsactiviteiten in het kader van leren en lesgeven met ict worden uitgevoerd.

Om de professionalisering op dit gebied goed aan te laten sluiten bij de praktijk van de betrokken mbo-instellingen, is inzicht nodig in de (digitale) leefwereld van de docenten en de ontwikkeling daarvan over de jaren. Hiervoor is in oktober 2020 de monitor "Leren en lesgeven met ICT" uitgezet onder docenten en instructeurs. De monitor is een digitale vragenlijst. Instellingen die in het kader van het Practoraat Mediawijsheid hebben deelgenomen, zijn: Mediacollege Amsterdam, ROC TOP, ROC van Amsterdam en het Hout- en Meubileringscollege.

De meting van 2020 viel door Covid-19 gedeeltelijk in de eerste periode waarin scholen overstapten naar afstandsonderwijs. Door deze overstap vonden ontwikkeling op het gebied van online onderwijs in een stroomversnelling plaats. Sommige opleidingen moesten snel overstappen op Microsoft Teams, terwijl andere daarmee al ervaring hadden. In totaal heeft 31% van de docenten van ROC TOP (N=119) deelgenomen aan de meting in de periode van 17 februari tot en met 3 mei. In het eerste tijdvak waren er 99 responses, vervolgens in tijdvak twee 14 responses en in het derde tijdvak waren er 12 responses.

Eerdere deelname

Onze samenwerking bestaat voor nu voornamelijk uit deelname aan de onderzoekswerkplaats en de COP Leren met ict. Eerder, mei 2018, heeft het Lectoraat de monitor Leren en lesgeven met ict afgenomen. In schooljaar 2017-2018 was ROC TOP nog niet aangesloten. Daardoor heeft ROC TOP ook niet de monitor Leren en lesgeven met ICT af (kunnen) laten nemen. De afspraak staat vooralsnog dat er een (tussen)meting gedaan wordt in schooljaar 2020-2021. De volgende deelname staat in oktober van het schooljaar 2022-2023 gepland.

In dit plan van aanpak worden de resultaten, conclusies en geadviseerde acties uiteengezet voor ROC TOP in Amsterdam. Hieronder leest u de algemene bevindingen van alle deelnemende mbo-instellingen (het gehele rapport is op de website van het iXperium [1] te vinden).

Bevindingen rapport mbo

In het kort zien we over het geheel genomen een lichte toename van het gemiddelde gebruik van ict in de mbo-praktijk sinds 2017. Voor een deel veroorzaakt door het verplichte afstandsonderwijs. Met name het gebruik van vernieuwende ict-toepassingen en de aandacht voor de ict-geletterdheid van de studenten is in de eerste periode van het afstandsonderwijs door Covid-19 gestegen.

De ambities van de instellingen ten spijt, zien we nog maar weinig competentieontwikkeling sinds 2017. De meeste docenten zijn ook in 2020 hooguit basaal vaardig in leren en lesgeven met ict. We zien zelfs een daling van het competentiegevoel op sommige punten. De deelname aan professionaliseringsactiviteiten op het gebied van ict is beperkt geweest: maar liefst 50 procent van de bevraagde docenten heeft zich sinds 2017 op geen enkele wijze geprofessionaliseerd voor onderwijs en ict. Daar waar docenten dit wel doen, voelen ze zich competenter en doen ze ook meer met ict.
Sommige instellingen slagen er beter in docenten te bereiken dan andere, bijvoorbeeld door het inzetten van een experimenteeromgeving voor ict.

Het gedwongen afstandsonderwijs heeft een duidelijk effect gehad op de ict-competenties van de docenten: veel docenten zijn in de eerste weken geconfronteerd met een -naar hun gevoel- te kort schietende ict-kennis en -vaardigheden en in een leerkuil terecht gekomen (bewust onbekwaam). Zij hebben dit snel opgepakt en hebben zich dingen eigen moeten maken. Daarmee lijkt een stijgende lijn in competentieontwikkeling bij veel docenten ingezet. Waar dat uitkomt, is ten tijde van de monitor nog niet te zeggen.
COVID-19 heeft de boel opgeschud en docenten in beweging gebracht voor onderwijs en ict. Met positieve en negatieve ervaringen en vooral ook veel vragen. Het is belangrijk om de ondersteuning hierop aan te passen. Dit betekent dat de meeste docenten niet meer verleid hoeven te worden, en dat verdere professionalisering zich meer moet richten op de specifieke ondersteuning waar docenten om vragen, zoals het didactisch vormgeven van het (online) onderwijs met ict. [2]

1. https://www.ixperium.nl/onderzoeken-en-ontwikkelen/publicaties/rapport-monitor-leren-en-lesgeven-met-ict-in-mbo/
2. Bas Kurver, Carolien van Rens, Marjoke Bakker, Rianne Kooi, Marijke Kral. Rapport monitor leren en lesgeven met ict in mbo. iXperium (2020).

INLEIDING

We maken gebruik van de monitor Leren en lesgeven met ict. Een digitale vragenlijst die zowel in gaat op het lesgeven met ict (didactisch gebruik van ict) als het lesgeven over ict (opleiden van studenten tot ict-geletterde deelnemers aan de samenleving). Bij de competenties die hierbij van belang zijn worden vier verschillende competentiedomeinen onderscheiden: vaardigheid in lesgeven met ict, competenties om te leren en innoveren, eigen ict-geletterdheid van docenten, en visie op onderwijs (zie onderstaande afbeelding).

In de digitale vragenlijst zijn alle verschillende aspecten en competenties uit het weergegeven model bevraagd en vertaald in concrete vragenblokken. Voor elk van de competenties en aspecten van lesgeven met en over ict is een schaalscore berekend: een gemiddelde score van een set vragen. Op deze manier brengen we de mate van gebruik van ict in het onderwijs en de competenties van docenten in kaart. 3

3 Tekst afkomstig uit Rapport monitor leren en lesgeven met ict in MBO (2020), pag. 14.

ICT-MONITOR COMPETENTIES

Over deze competentiegebieden zijn vragen, verdeeld over zes thema's, gesteld. De thema's die aan bod kwamen zijn:
1 | Lesgeven met en over ict
2 | Vaardigheid in lesgeven met ict
3 | Competenties om te leren en innoveren
4 | Ict-geletterdheid van docenten
5 | Visie op onderwijs
6 | Betrokkenheid

Door de invoering van afstandsonderwijs vanaf maart 2020 zijn tijdens de afname van de monitor twee items toegevoegd, met telkens 10 respondenten in plaats van ca. 100 respondenten bij de overige vragen:

- Item 2.4: Mate waarin docenten aangeven zich verder te hebben ontwikkeld door de omschakeling naar afstandsonderwijs.
- Item 4.6: Mate waarin docenten aangeven zich te hebben ontwikkeld in instrumentele vaardigheden door de omschakeling naar afstandsonderwijs.

Figuur afkomstig uit Praatplaat ROC TOP (2020)

ANALYSE - COMPETENTIEGEBIED EN COMPETENTIEPROFIEL DIGITAAL VAARDIGE MBO-DOCENT

Om volgorde en prioriteit aan te brengen aan vervolgacties is gekeken welke verbeterpunten bij welke competentie van het "profiel digitaal vaardige docent van ROC TOP" horen (zie bijlage Competentieprofiel Digitaal vaardige mbo-docent). Dit profiel kent een basis en een uitbreiding. De basisvaardigheden betreffen lesgeven met en over ict (1A). Bovendien horen bij de basiscompetentie van de mediawijze docent vaardigheden zoals experimenteren met ict en media, en dat hij of zij kan beargumenteren waarom een bepaalde tool in de les wordt ingezet (1B). Naast deze basis kunnen docenten specialiseren (uitbreiding), hun vaardigheden dus uitbreiden door trainingen, coaching of andere professionaliseringsactiviteiten zoals de deelname aan het Practoraat Mediawijsheid. Deze docenten zijn vaardiger in het ontwerpen van ict-rijke leermiddelen, zetten ict doeltreffend in om specifieke leerdoelen én -behoeftes te bereiken oftewel tegenmoet te komen (2B). Daarnaast speelt mediawijsheid een rol in hun lessen en maken zij studenten alert voor risico's en mogelijkheden van sociale media – als burgers maar ook voor hun later beroep (2A).

Uit deze koppeling komt het aantal verbeterpunten per niveau van de digitaal vaardige mbo-docent naar voren:

Competentie (0) en domein	**Basis vaardigheden (1A)**	**Basis mediawijze docent (1B)**	**Uitbreiding mediawijsheid in de les (2A)**	**Uitbreiding ict-rijke leerarrangementen (2B)**
0 **Lesgeven met en over ict**		5		10
1 **Vaardigheid in lesgeven met ICT**	2	6		2
2 **Competenties om te leren en te ontwikkelen**	2	2		3
3 **Ict-geletterdheid van docenten**	1	2		3
4 **Visie op onderwijs**			1	1
5 **Betrokkenheid**	1			

De data van de ict-monitor zijn eerst geanalyseerd op basis van een 40% cesuur: wanneer minder dan 40% competent of vaardig is voor een bepaald onderdeel, is dit punt opgenomen in de lijst van verbeterpunten.

Voorbeeld analyse verbeterpunten

In de grafiek hieronder is te zien dat een groot deel van de docenten (60-80%) zichzelf inschat als niet vaardig tot basaal vaardig. Differentiatie met ict kan daarom gezien worden als een aandachtspunt voor verbetering.

Tijdens het vergelijken tussen de opleidingen valt op dat opleiding Welzijn Dienstverlening en Pedagogisch werk (WDP) en Business Handel en Ondernemen (BHO) bovengemiddeld scoort. Voor verdere actiepunten is het daarom waardevol om naar good practices te kijken binnen deze opleiding.

De matrix van de HAN leidt tot een aantal verbeterpunten die hieronder per domein van de monitor besproken worden. Hierbij worden de resultaten per competentiedomein onderscheiden en apart genoemd voor de twee niveaus van de digitaal vaardige docent: basis en uitbreiding. Voordat de resultaten per competentiedomein geanalyseerd worden volgen hieronder eerst algemeen zichtbare trends.

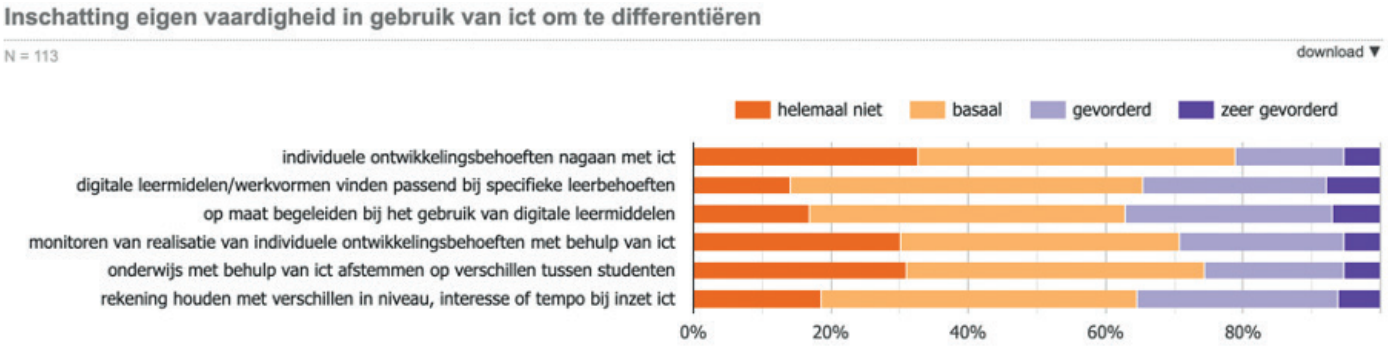

Figuur afkomstig uit monitor leren en lesgeven met ict ROC TOP (2020)

RESULTATEN

Trends op ROC TOP

Voordat we dieper ingaan op het gebruik van ict (resultaten 1 – Inzet van ict in de praktijk) en de domeinen die samen de competentie ict-vaardigheid vormen (resultaten 2 – resultaten per competentie), volgen hieronder alvast trends die zichtbaar zijn binnen ROC TOP in vergelijking met andere scholen maar ook tussen de opleidingen zelf.

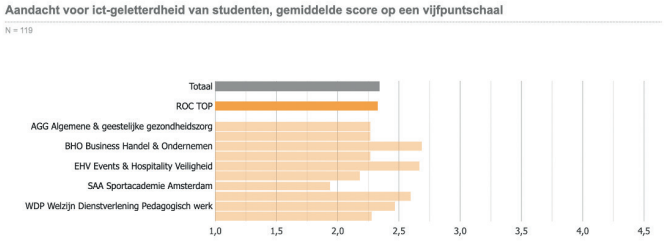

In vergelijking met het landelijke gemiddelde scoort ROC TOP op bijna alle domeinen hoger. Tussen de opleidingen zelf zijn grote verschillen te zijn binnen ROC TOP. De resultaten bij opleiding Business Handel en Ondernemen (BHO) laat zien dat docenten relatief vaker ict gebruiken en meer aandacht besteden aan de ict-geletterdheid van studenten (zie onderstaande grafiek). Ook experimenten met ict en het delen van deze kennis wordt als belangrijk gezien en zij voelen zich vaardiger in het creatief gebruik van ict. Hierdoor kunnen zij bijvoorbeeld nieuwe ict-toepassingen sneller eigen maken. De opleiding Events Hospitality en Veiligheid (EHV) valt ook op, omdat docenten zich relatief vaker op de hoogte houden van ontwikkelingen (zie onderstaande grafiek). Bij Welzijn Sociaal en Maatschappelijk Zorg (WSM) ervaren docenten zich ook vaardiger en creatiever gebruik van ict en hebben ze een hogere mate van student gestuurde visie op onderwijs.

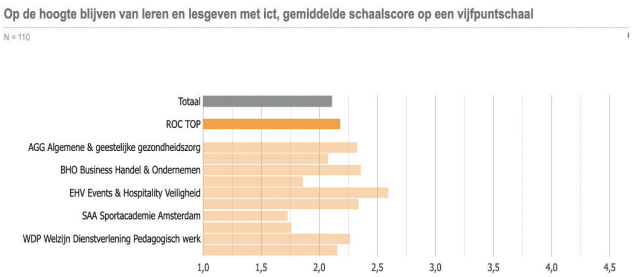

Vervolgens worden de resultaten gepresenteerd van de monitor leren en lesgeven met ict voor ROC TOP in 2020. De resultaten worden in drie verschillende onderdelen benoemd:

1. Resultaten 1 – Leren met en over en inzetten van ict in de praktijk
2. Resultaten 2 – Resultaten per competentie
3. Resultaten 3 – Professionalisering

Resultaten 1 – Lesgeven met en over ict in de praktijk

In dit hoofdstuk gaan we na in hoeverre mbo-docenten in hun onderwijs gebruik maken van ict. We kijken hierbij naar twee dingen: gebruik van ict als didactisch middel (het lesgeven met ict) en het lesgeven over ict, waarbij ict het onderwerp of doel van het onderwijs is. Bij het lesgeven met ict kijken we naar het gebruik van ict ter ondersteuning van differentiatie en zelfregie, het gebruik van vernieuwende ict toepassingen in het onderwijs en het gebruik van ict bij de begeleiding van de BPV. Bij het lesgeven over ict gaat het om de mate waarin docenten aandacht besteden aan de ontwikkeling van de ict-geletterdheid van studenten. 4

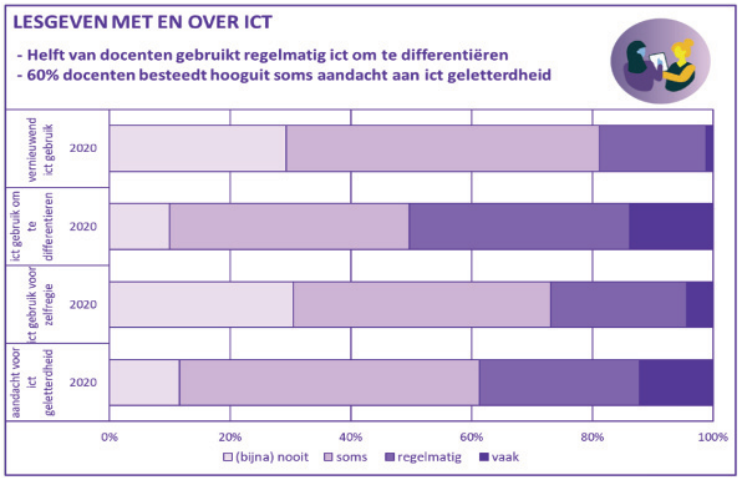

Uit de analyse komt naar voren dat de helft van de docenten van ROC TOP regelmatig gebruikt maakt van ict om te differentiëren. Daarbij komt dat meer dan de helft soms gebruik maakt van vernieuwend ict en soms gebruik van ict voor zelfregie bij studenten. Ook heeft een grote groep docenten soms aandacht voor de ict geletterdheid van studenten (zie bovenstaande grafiek).

Figuur afkomstig uit monitor leren en lesgeven met ict ROC TOP (2020)
Figuur afkomstig uit Praatplaat ROC TOP (2020)
4. Tekst afkomstig uit Rapport monitor leren en lesgeven met ict in MBO (2020), pag. 14.

Geconcludeerd kan worden dat het grootste gedeelte van docenten soms gebruikt maakt van ict tijdens het lesgeven. Ict wordt door het grootste deel van de docenten nog niet regelmatig ingezet voor differentiatie, zelfregie en vernieuwing. Dit wordt echter gezien als een probleem, aangezien regelmatig als de ondergrens wordt beschouwd. Daarbij komt dat ict gebruik voor zelfregie nog erg in de kinderschoenen staat met een grote groep docenten die dit nooit toepast. De centrale vraag die hieruit kan voortvloeien is: welke ict-toepassingen kunnen de docenten van ROC TOP eventueel verder helpen?

Op basis van het competentieprofiel van de digitaal vaardige mbo-docent kunnen volgende uitspraken voor basis en uitbreiding gedaan worden:

Basis:
- Docenten zetten digitale oefentoetsen voor een groot deel nog niet regelmatig in terwijl studenten hierdoor formatieve feedback kunnen krijgen op hun eigen leerontwikkeling.
- Om de zelfregie bij studenten te bevorderen zouden andere ict-tools zoals Leermeter met meer regelmaat of zelfs vaak ingezet moeten worden door een groot deel van de docenten.
- Sociale media worden door docenten nog maar soms ingezet om studenten te begeleiden.
- Voor de voorbereiding op stage of BPV kunnen video-instructies gebruikt worden. Dit gebeurt nu nog maar soms.

Uitbreiding:
- Docenten kunnen zich – afhankelijk van het curriculum en hun vakgebied – nog meer bekwamen in programmeren en coderen en zo de ict-geletterdheid bij hun studenten bevorderen.

Resultaten 2 – Resultaten per competentie

Competenties van Leren en lesgeven met en over ict

Hierboven zijn de resultaten benoemd met betrekking tot het gebruik van ict en lesgeven over ict. In het hoofdstuk hieronder staan de resultaten en conclusies centraal van de vier domeinen die samen de competenties van leren en lesgeven met en over ict vormen.

Uit eerder onderzoek is bekend dat om onderwijs met ict en over ict goed vorm te geven competenties uit vier verschillende domeinen van belang zijn: vaardigheid in lesgeven met ict, competenties om te leren en innoveren, eigen ict-geletterdheid van docenten en visie op onderwijs. Teneinde het onderwijs met ict verder te ontwikkelen is het van belang om op deze onderliggende competenties beweging en ontwikkeling te zien. In dit hoofdstuk bespreken we deze domeinen afzonderlijk. Centraal in de paragrafen zijn de gevolgen van het afstandsonderwijs. 5

Vaardigheid in lesgeven met ict (Domein 1)

Allereerst rapporteren we over de eigen beoordeling van mbo-docenten over hun vaardigheden in het lesgeven met ict. We onderscheiden daarbinnen drie domeinen: vaardigheid om ict didactisch in te zetten; vaardigheid in differentiëren met ict en vaardigheid in creatief gebruik van ict. 6

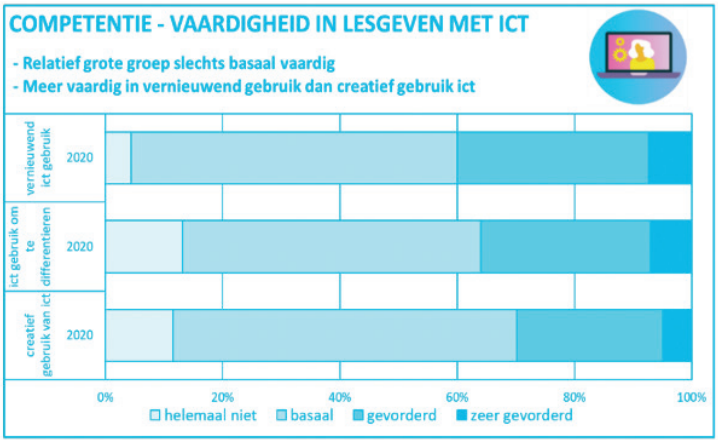

Uit de analyse komt naar voren dat een relatief grote groep van de docenten hun vaardigheden slechts als basaal ervaren. Daarbij vinden de docenten zichzelf het minst vaardig bij creatief gebruik van ict en het meest vaardig in vernieuwend ict gebruik (zie bovenstaande grafiek).
Geconcludeerd kan worden dat de categorie basaal niet overeenkomt met de mate waarin ict het beste ingezet zou kunnen worden. Bijvoorbeeld docenten die de vaardigheid ‘ ict gebruik om te differentiëren ’ als basaal ervaren, zijn niet voldoende in staat om de ontwikkelingsbehoeften van studenten na te gaan en er passende digitale middelen bij te zoeken. Met de ambitie van ROC TOP om gepersonaliseerd leren mogelijk te maken, ligt hier dus ruimte voor verbetering.

Figuur afkomstig uit Praatplaat ROC TOP (2020)
5. + 6. Tekst afkomstig uit Rapport monitor leren en lesgeven met ict in MBO (2020), pag. 14.

Competenties om te leren en innoveren (Domein 2)

Het inzetten van ict in het onderwijs doet een beroep op de competenties van docenten om te leren en innoveren. Technologische ontwikkelingen gaan dermate snel dat een innovatieve houding minstens zo belangrijk is als het kunnen omgaan met de technologie van vandaag. We kijken naar de mate waarin docenten zich op de hoogte houden van ontwikkelingen op het gebied van leren en lesgeven met ict via professionalisering en het volgen van bronnen en vakliteratuur. Daarnaast kijken we naar de mate waarin docenten durven te experimenteren met ict en de mate waarin zij hun ervaringen online delen. 7

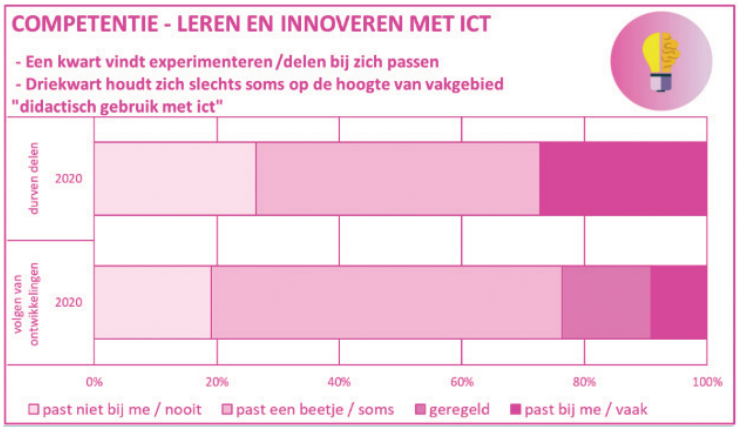

Uit de analyse komt naar voren dat ongeveer een derde van de docenten vindt dat experimenteren of het delen van hun eigen ervaringen bij zichzelf past. Daarbij komt dat meer dan de helft van de docenten zich soms op de hoogte houdt van digitale ontwikkelingen (zie bovenstaande grafiek).

Geconcludeerd kan worden dat tijdens Covid-19 periode veel docenten geëxperimenteerd hebben en zullen op deze periode terugkijken met het gevoel dat ze beter hierin zijn dat dat ze wellicht hadden gedacht. Het afstandsleren zal daarom mogelijk een effect hebben gehad op deze competentie. Daarbij komt dat meer dan de helft van de docenten zich soms op de hoogte houdt van ontwikkelen in hun vakgebied. Maar er zijn ook docenten bij ROC TOP die aangeven zich nooit op de hoogte te houden van ontwikkelingen. Daarom kan bij deze competentie nog veel verbetering behaald worden.

ICT-geletterdheid van docenten (Domein 3)

De ict-geletterdheid van de docenten is een randvoorwaarde voor de inzet van ict in het onderwijs. De eigen ict-geletterdheid komt tot uiting in twee typen vaardigheden: instrumentele ict-vaardigheden en informatie- en mediavaardigheden. Instrumentele vaardigheden zijn de vaardigheden om actuele technologische toepassingen te gebruiken. Informatie- en mediavaardigheden hebben betrekking op het efficient en effectief kunnen zoeken, vinden en beoordelen van informatie en het kritisch en strategisch inzetten van media om doelen te bereiken. 8

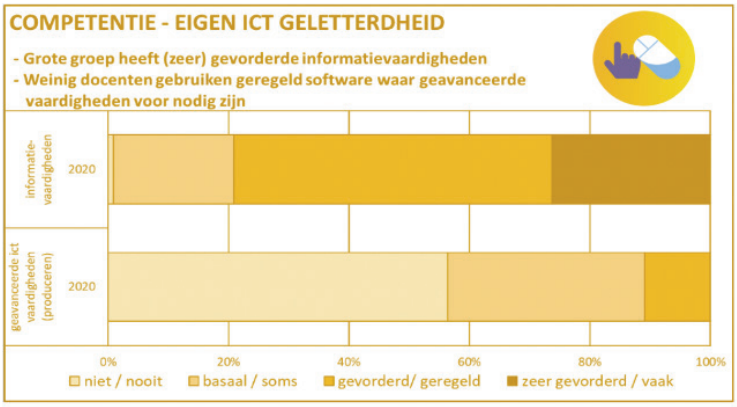

Uit de resultaten blijkt dat een grote groep van de docenten hun eigen ict-geletterdheid als zeer gevorderd ervaren. Docenten vinden zichzelf vaardig in het effectief zoeken van informatie en in het beoordelen van de betrouwbaarheid van informatie. Daarentegen komt ook naar voren dat weinig docenten software gebruiken waarbij geavanceerde ict-vaardigheden voor nodig zijn.

Gemeenschappelijk voor alle opleidingen is te zien dat ict door de ondervraagden tussen 70% en 80% geregeld tot vaak en heel vaak geconsumeerd wordt. Door de invoering van afstandsonderwijs is één item in deze categorie toegevoegd: de mate waarin docenten zich ontwikkeld hebben in hun instrumentele ict-vaardigheden door de omschakeling naar afstandsonderwijs. Tien docenten beantwoordden deze vraag. Een groot deel van de docenten (60%) ziet een basale en 20% een redelijke vooruitgang (zie onderstaande grafiek).

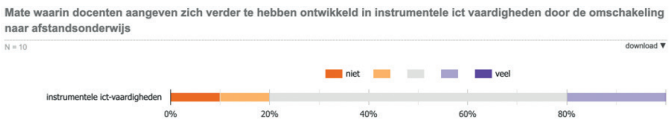

Geconcludeerd kan worden docenten zichzelf als zeer ervaren inschatten met betrekking tot eigen ict- vaardigheden. Dit komt over het algemeen terug over heel mbo. Maar wanneer er gekeken wordt naar ict-vaardigheden zoals het produceren, de instrumentele ict-vaardigheden, dan zijn er weinig docenten die dit regelmatig in hun vrije tijd doen. Het afstandsonderwijs betekent daarom niet automatisch dat alle docenten zich in grote mate ontwikkeld hebben in

Figuur afkomstig uit Praatplaat ROC TOP (2020)
7. & 8. Tekst afkomstig uit Rapport monitor leren en lesgeven met ict in MBO (2020), pag. 17.

hun instrumentele ict-vaardigheden. Daarom kan er bij deze competentie nog veel verbetering behaald worden.

Visie op onderwijs (Domein 4)

De onderwijsvisie van docenten bepaalt mede hoe zij ict inzetten. Een meer studentgestuurde visie op onderwijs en het explicieter of meer toekennen van meerwaarde van ict voor het onderwijs, lijken vaak gelijk op te gaan met meer gebruik van ict in de praktijk (o.a. Drent & Meelissen, 2008; Koehler et al., 2004; Kennisnet, 2015; Van Rens et al., 2017).

In dit onderdeel gaan we daarom in op de mate waarin mbo-docenten zich kunnen vinden in een studentgestuurde visie op onderwijs en de mate waarin zij de toegevoegde waarde zien van ict in het onderwijs. 9

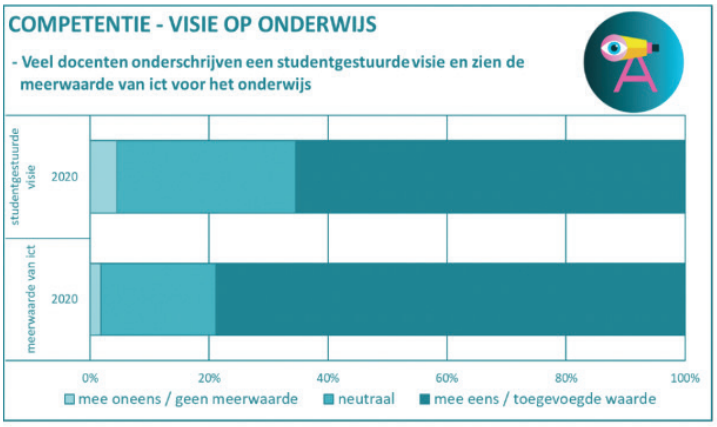

Uit de resultaten blijkt dat een grote groep docenten van ROC TOP eens zijn met het hanteren van een student gestuurde visie (zie bovenstaande grafiek). Daarbij erkennen veel docenten de meerwaarde van ict in het onderwijs. Tot slot laat de analyse een interessante tegenstelling zien. De helft van de docenten geeft aan dat zij het niet eens zijn met dat studenten meebepalen over de inrichting van de leeromgeving. Daarbij kan wel afgevraagd geworden in hoeverre docenten deze vraag in de vragenlijst juist geïnterpreteerd hebben. De leeromgeving meebepalen kan zowel gaan over delen van de vak inhoud of een gehele module mee laten inrichten.

Geconcludeerd kan worden dat deze onderwijsvisie als competentie aansluit bij de docenten bij ROC TOP. Veel docenten onderschrijven een studentgestuurde visie en zien de meerwaarde van ict voor het onderwijs. Echter zijn er ook verschillen te merken wanneer er op micro-niveau gekeken wordt naar de implementatie van een student gestuurde visie en meerwaarde van ict. Bij deze competentie kan daarom professionalisering goed aansluiten. De professionalisering zou er dan voor kunnen zorgen dat docenten deze meerwaarde niet alleen hypothetisch maar ook in hun eigen lespraktijk kunnen ervaren.

Resultaten 3 – Professionalisering

Het doelbewust inzetten van ict in het onderwijs vraagt veel van docenten. Het vraagt om kennis over ontwikkelingen op het gebied van ict in leren en lesgeven, manieren waarop ict didactische doelen kan ondersteunen en het vermogen om ict creatief in te zetten. Het gaat om complexe vaardigheden waarvoor docenten gerichte professionalisering nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen. In dit hoofdstuk bekijken we of docenten aan professionaliseringsactiviteiten hebben deelgenomen en wat dit heeft opgeleverd. 10

Bovenstaande grafiek laat zien dat 50% van de docenten (N =119) in de afgelopen drie jaar heeft deelgenomen aan professionaliseringsactiviteiten op het gebied van ict in het onderwijs. Dit betekent dat de andere helft dit niet gedaan heeft. De grootste deelname vindt plaats bij activiteiten rondom het didactisch gebruik van ict in de les, gevolgd door kennisdeelbijeenkomsten en ontwikkelteams. Deze uitkomsten zijn opvallend gezien het feit dat de meerwaarde van ict wel herkend wordt (zie Domein 4).

Professionaliseringsactiviteiten voor didactisch ict gebruik

Bestaat er een verband tussen het deelnemen aan professionaliseringsactiviteiten en de mate waarin docenten over competenties beschikken die het didactisch ict gebruik vergemakkelijken? In onderstaande figuur zijn de gemiddelde scores op de verschillende competenties apart berekend voor docenten die zich wel en die zich niet hebben geprofessionaliseerd. Hierbij moet opgemerkt worden dat een enkele professionaliseringsactiviteit niet direct tot versterking van competenties hoeft te leiden; het didactisch inzetten van ict kan immers ook de nieuwsgierigheid uitlokken naar (meer) professionalisering. Duidelijk is dat de docenten die zich in de afgelopen 3 jaar hebben geprofessionaliseerd in meerdere mate beschikken over competenties voor leren en lesgeven met ict. 11

Figuur afkomstig uit monitor leren en lesgeven met ict ROC TOP (2020)
9,10, 11 Tekst afkomstig uit Rapport monitor leren en lesgeven met ict in MBO (2020), pag. 19-20 & 23-24

Onderstaande grafiek laat zien dat er een correlatie bestaat tussen een hogere ict-vaardigheid en het volgen van professionaliseringsactiviteiten. Bij alle vier domeinen die samen de ict-vaardigheid vormen is te zien dat professionalisering bijdraagt aan een betere ict-vaardigheid. Bij de vergelijking tussen de opleidingen zijn weinig verschillen te zien, behalve een uitschieter, de opleiding BZD (Business Zakelijke Dienstverlening). Bij deze opleiding zeggen bijna 70% (N = 10) in de afgelopen drie jaar niet deelgenomen te hebben aan een professionaliseringsactiviteit op het gebied van ict tegenover het ROC TOP-gemiddelde van 50%.

Zowel voor de basis als de gevorderde digitaal vaardige docent zal betrokkenheid bij professionalisering verhoogd moeten worden.

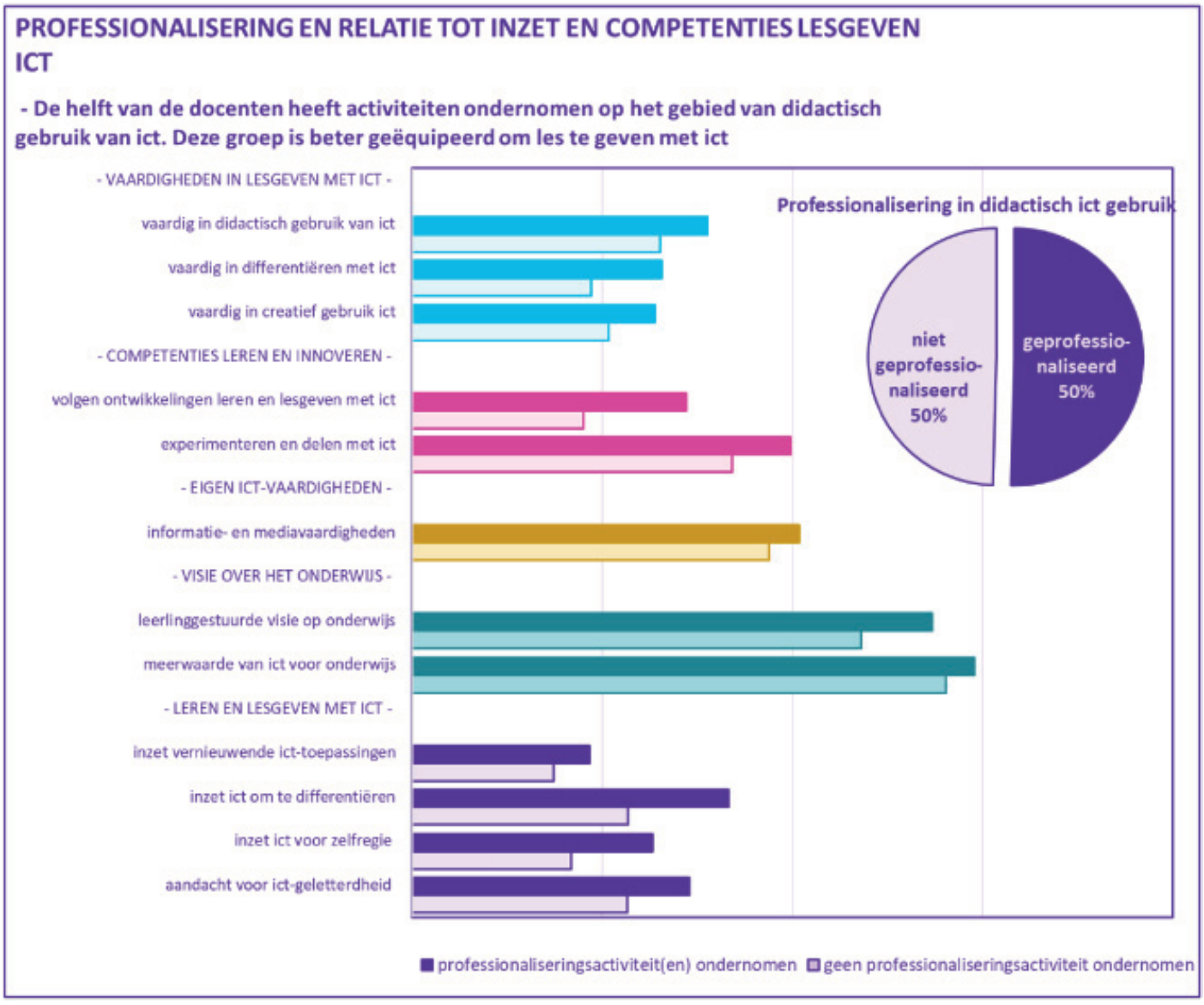

Figuur afkomstig uit Praatplaat ROC TOP (2020)

ACTIEPUNTEN ROC TOP AMSTERDAM

Voortkomend uit de resultatenanalyse en eraan gekoppelde conclusies worden hieronder de actiepunten voor ROC TOP uiteengezet. Om deze actiepunten te formuleren is eerst onderzoek gedaan naar bestaande acties die al ondernomen worden op ROC TOP. Verder heeft het iXperium in een presentatie laten zien welke aandachtspunten volgens hen belangrijk zouden zijn. Hieraan zijn acties verbonden die op meso- en microniveau weergeven wat zou moeten gebeuren om de vaardigheden van docenten in lesgeven met en over ict te verbeteren. De prioriteitenmatrix, zoals opgesteld door het iXperium geeft een inkijk in eerste verbeteringen. Voor meer details zijn micro-niveau actiepunten gekoppeld aan de competenties van de ict-monitor en in een latere stap gekoppeld aan het competentieprofiel digitaal vaardige mbo-docent. Hieruit wordt duidelijk wat voor iedere docent belangrijk is en de kleinste gemeenschappelijke deler zou moeten zijn. Voor docenten die al gevorderder zijn, zijn andere actiepunten geformuleerd.

Actiepunten 1 – Prioriteitenmatrix

De prioriteitenmatrix geeft weer aan welke competenties gewerkt moet worden om het leren en lesgeven met ict naar een hoger plan te tillen. Hoe hoger een competentie in de matrix staat, des te groter is het belang van die competentie voor de inzet van ict. Tegelijk geldt dat hoe verder naar rechts een competentie staat des te hoger het aandeel docenten dat deze competentie bezit. De competenties vaardig zijn in het lesgeven met ict en het op de hoogte blijven van leren en lesgeven met ict dragen beide veel bij aan de inzet van ict. Een derde van de docenten geeft aan vaardig te zijn bij inzet van ict, en nog geen 20% blijft op de hoogte over het leren en lesgeven met ict. 12

Benutten
Te zien is dat de competentie "vaardig in lesgeven met ict" zowel aangepakt als benut moet worden. Deze competentie is voor de algehele ict-vaardigheid van docenten zeer van belang en moet daarom actief aangepakt worden.

Bewaken
Bij bewaken valt op dat veel docenten een studentgestuurde visie ondersteunen, de meerwaarde van ict

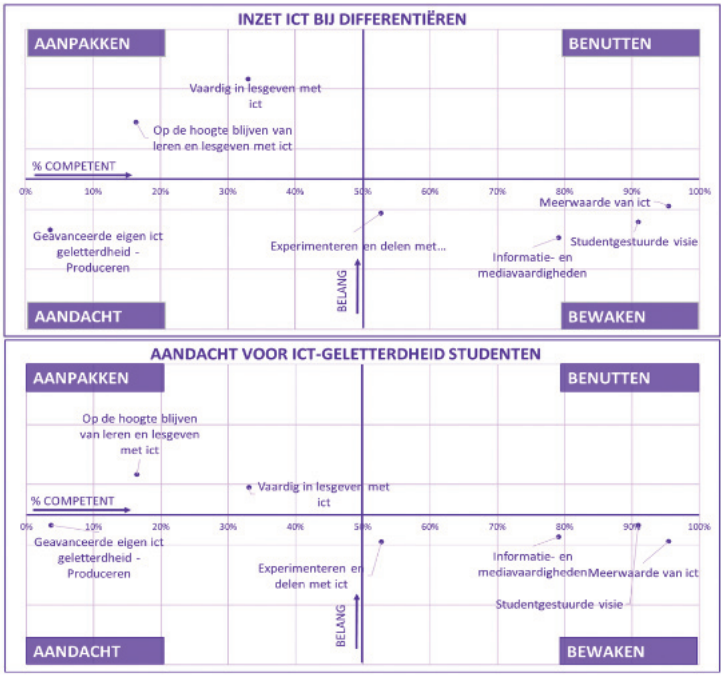

inzien en ook degelijk informatie- en mediavaardigheden bezitten. Dit is mooi om te zien en zeer waardevol te bewaken. De competentie experimenteren en delen van ict-ervaringen wordt door docenten minder beheerst, maar is wel net zo van belang voor een ict-vaardige docent als de andere drie competenties in dit deel van bewaken.

Aandacht
Minder belangrijk voor de ict-vaardige docent is dat docenten geavanceerde eigen ict-uitingen kunnen produceren. Toch kan aandacht voor het percentage van de docenten die dit wel kunnen (zie domein 3), helpen bij het verbeteren van ict-competenties.

Aanpakken
In elk geval moet de competentie "op de hoogte blijven van leren en lesgeven met ict" aangepakt worden. Deze is belangrijk voor de ict-vaardigheden van docenten maar wordt maar door een klein deel (ca. 16%) van de docenten beheerst.

Actiepunten 2 – Micro-niveau: per competentie en niveau van digitaal vaardige mbo-docent

Vaardigheid in lesgeven met ict (Domein 1)
Basis:
- Differentiatie vergroten (1): (binnen het kader en visie op gepersonaliseerd onderwijs binnen ROC TOP)

12 Tekst afkomstig uit Praatplaat HMC (2020).
Figuur afkomstig uit Praatplaat ROC TOP (2020)

passende digitale middelen zoeken om af te stemmen op de verschillen tussen studenten.
- Differentiatie vergroten (2): de keuze en implementatie van mogelijke ict-tools vergroten die aansluit bij de leerbehoeftes of leerdoelen.
- Instrumentele ict-vaardigheden vergroten (1) ict-tool mogelijkheden vergroten om creatief gebruik van docenten te stimuleren.
- Instrumentele ict-vaardigheden vergroten (2): alle docenten op basisniveau van 'knoppenvaardigheid' brengen.

Uitbreiding:
- Learning analytics gebruiken (1): ict-mogelijkheden voor het geven van feedback bekend maken.
- Learning analytics gebruiken (2): ict inzetten om op individueel niveau studenten feedback te geven over het leerproces en daarmee ontwikkelingsbehoeftes.

Competenties om te leren en innoveren (Domein 2)
Basis:
- Kennisdeling bevorderen (1): kennis en ervaringen meer laten delen zowel intern op de elo of intranet ROC TOP als extern op social media en op de website www.mbomediawijs.nl
- Kennisdeling bevorderen (2): inzien van meerwaar de van ict gebruiken om het gesprek over het nut van ict voor eigen vakgebied op gang te brengen; kennisdeling op basis van vakgebieden/vakgroepen.

Uitbreiding:
- Kennisdeling bevorderen (3): docenten trainen in ict-rijk lesmateriaal ontwikkelen; kennis in huis gebruiken.
- Excellentie bevorderen (1): docenten die zich wel professionaliseren en experimenteren hebben wel-licht baat bij op de hoogte blijven van vakliteratuur, onderwijskundige vernieuwingen en ict-rijk lesmateriaal.

ICT-geletterdheid van docenten (Domein 3)
Basis:
- Instrumentele ict-vaardigheden vergroten (3): uitbreiding van basisvaardigheden in de omgang met software; docenten leren om zelf te produceren, bijvoorbeeld eigen filmpjes editen.
- Zie verder domein 1 "Instrumentele ict-vaardigheden vergroten" 1 en 2.

Uitbreiding:
- Excellentie bevorderen (2): gevorderde docenten in staat stellen om hun ict-vaardigheden in te zetten om websites, vlogs, en apps te maken; deze docenten kunnen dienen als kartrekkers, als experts en als inspiratie. Dit kan het beste op plekken die uitnodigen om te experimenteren, zoals bij georganiseerde workshops of binnen het Practoraat Mediawijsheid.

Competentie visie op onderwijs (Domein 4)
Veel docenten van ROC TOP onderschrijven een studentgestuurde visie en zien de meerwaarde van ict voor het onderwijs. Uit de analyse van het onderzoek blijkt dat dit domein minder dan 40% aan cesuur waardoor er geen lijst met verbeterpunten opgenomen hoeft te worden.

Belangrijk is wel om het gesprek over een studentgestuurde visie op gang te houden. Deze visie werkt namelijk door in alle andere competentie- en vaardigheidsgebieden. Dát docenten instemmen met deze visie en ook de meerwaarde van ict erkennen betekent niet automatisch dat ze ook vaardig zijn in het vormgeven van een leeromgeving die aansluit bij een studentgestuurde visie waarin ict ingezet wordt. Zo is in de andere domeinen (1-3) en bij het gebruik van ict te zien dat docenten moeite hebben met implementatie van passende digitale middelen die aansluiten bij de leerbehoeften of leerdoelen van studenten.

Bij deze competentie kan daarom professionalisering goed aansluiten. De professionalisering zou er dan voor kunnen zorgen dat ze deze meerwaarde niet alleen hypothetisch maar ook bij docenten in hun eigen lespraktijk kunnen ervaren. Bij ROC TOP-leden binnen het Practoraat Mediawijsheid is hier al veel aandacht voor. Docenten zorgen binnen hun experimenten voor een verhoogde betrokkenheid van studenten met betrekking tot ict. Bijvoorbeeld, in de module Mediawijsheid (experiment van Nathalie Petrocchi, campus TOP Health & Sport) staat de mening van studenten centraal. Zij laat studenten zowel de vakinhoud mee bepalen als opdrachten uitvoeren waarbij ict ingezet wordt door studenten. Ook Bram Dingeris van campus TOP Business betrekt zijn studenten bij het vormgeven van online lessen. In zijn onderzoek wordt er gekeken naar OneNote en Xerte, waarbij studenten aangeven welke ict-leeromgeving zij meer aanspreken, waardoor een verhoogde motivatie plaatsvindt.

Belangrijk is om de ROC TOP-leden binnen het Practoraat Mediawijsheid meer te vertegenwoordigen en de visie te laten dragen waar ROC TOP voor staat; gepersonaliseerd onderwijs. Hierdoor zal er nog meer draagvlak ontstaan voor de meerwaarde van ict en een studentgestuurde visie binnen ROC TOP.

Actiepunten 3 – Meso-niveau: professionalisering en beleid

Zowel de knoppenvaardigheden als gevorderde ict-vaardigheden op didactisch en pedagogisch niveau moeten getraind worden. Hierbij is gebleken dat incidentele scholing weinig blijvend effect heeft. Het beste kunnen deze vaardigheden als onderdeel van een groter project getraind worden. Ze zijn dan noodzakelijk en worden voor concrete doeleinden ingezet. Denk hier aan leergemeenschappen zoals het Practoraat Mediawijsheid of Het nieuwe kijken, deelname aan een designteam of andere workshops. Wanneer docenten hieraan deelnemen komen zij vanzelf erachter welke kennis en vaardigheden zij missen en kunnen zij gericht hierop getraind worden. Dit is learning on the job voor de individuele docent of in teamverband. Hier grijpen veranderingen op micro en meso-niveau in elkaar. Voor veranderpunten op mesoniveau kijkt u hieronder.

De bovengenoemde actiepunten op micro-niveau zullen losstaand weinig effect hebben op een langdurige verbetering van lesgeven met en over ict. Zoals in de prioriteitenmatrix van de HAN te zien hebben vooral de twee competenties "vaardig in lesgeven met ict" en "op de hoogte blijven van leren en lesgeven met ict" grotere invloed op de vaardigheden en competenties van docenten. Om op lange termijn docenten én daarmee uiteindelijk studenten digitaal vaardig te houden of te maken is verankering van bovengenoemde acties in het beleid van belang. Het competentieprofiel "digitaal vaardige mbo-docent" kan erbij helpen om docenten bewust te maken van hun eigen competenties die zij al bezitten of nog willen beteren. Belangrijk is dat er in alle lagen van de organisatie het bewustzijn ontstaat dat ict-professionalisering nut heeft voor de kwaliteit van al dan niet onderwijs op afstand. Hieronder volgen daarom aanbevelingen die schoolbreed plaats zouden kunnen vinden waarbij steeds verwezen wordt naar het competentiedomein dat met de aanbeveling verbeterd wordt.

Cultuurverandering

De erkenning van de meerwaarde van ict zoals die nu al reeds bestaat kan dienen om een cultuurverandering op gang te brengen. Of beter gezegd een 'cultuurverschuiving' om het minder drastisch te maken. Dat docenten digitaal vaardig moeten zijn om in de 21e eeuw les te kunnen geven met en over ict is nog niet bij iedereen doorgedrongen. Niet bij alle docenten maar ook niet leidinggevenden en beleidsmakers. Door beleid aan te passen kan deze cultuurverschuiving top-down plaatsvinden. Voor beleidsmatige veranderingen is echter een voorwaarde dat leidinggevende de noodzaak ervan inzien. Hieronder volgen top-down actiepunten die beleidsmatige veranderingen dienen.

1) Verankering van ict-beleid kan plaatsvinden door in hr-processen hierop te focussen:

- Het integreren van onderwerpen zoals lesgeven met en over ict in bestaande gesprekscycli; tijdens functionerings- en/of ontwikkelingsgesprekken kunnen de ict-competenties als factor meegenomen worden. Ook afspraken hierover in een POP of voortkomend uit het buddysysteem (zie "leergemeenschappen versterken") kunnen in deze gesprekken terugkomen.

- Het integreren van onderwerpen zoals lesgeven met en over ict in sollicitatieprocedures; als van begin af aan duidelijk gemaakt wordt dat digitale vaardigheden niet alleen gewenst maar ook daadwerkelijk verwacht (en gesteund) worden, is voor nieuwe medewerkers duidelijk dat zij over deze competentie horen te beschikken of bereid moeten zijn zich hierin te ontwikkelen.

- De vrijblijvendheid van de eigen ontwikkeling van docenten wegnemen. In de resultaten is een tweesplitsing te zien tussen twee groepen: een groep die zeer vaardig, experimenteel en innovatief is. De andere groep die op een basisniveau van knoppenvaardigheid zit en daarmee weinig vooruitgang boekt in de didactische en pedagogische inzet van ict in de les. Docenten moeten gefaciliteerd worden in het ontwikkelingen van ict-vaardigheden en mediawijsheid. Aan de andere kant moet dit tot een bepaalde hoog te worden 'afgedwongen' wanneer eigen initiatief ontbreekt. Bijvoorbeeld kunnen onderwerpen zoals lesgeven met en over ict onderdeel worden van POP's van docenten en kunnen ('digitale') lesbezoeken plaatsvinden die ook naar de digitale vaardigheden kijken.

2) Voorwaardelijk van deze verankering is dat er bewustzijn ontstaat bij leidinggevenden en beleidsmakers:

- Leden van de programmaraad van het Practoraat Mediawijsheid zorgen op hun instelling ervoor dat de noodzaak voor het integreren van ict in hr-processen wordt ingezien. Zij sturen erop aan

dat deze integratie plaatsvindt in het hr-beleid.
- CvB en opleidingsmanagers zorgen ervoor dat er visies op het gebied van ict in en voor de les ontwikkeld worden. Deze visies kunnen aan de ene kant samen met het profiel van digitaal vaardige mbo-docent ingezet worden voor het maken van hr-beleid. Aan de andere kant dienen deze stukken ervoor om bewustzijn en noodzaak voor digitaal vaardige docenten door te kweken voor andere onderwijskundige vraagstukken die weer als uitgangspunt dienen om handvatten voor docenten te ontwikkelen.
- Leidinggevende zouden sterker als educatieve leiders moeten optreden. Naast hun "bedrijfsvoeringstaken" is het van belang dat zij sturing geven op kunde en kennis van hun docenten. Hiervoor is bewustwording nodig over wat docenten nodig hebben op het gebied van ict en les geven. Behulpzaam hierbij kunnen trainingen voor leidinggevenden zijn op dit gebied, die het Practoraat Mediawijsheid in het schooljaar 2021-2022 zal ontwikkelen.

3) Vertaling van visie naar onderwijskundige hulp voor docenten:

- Om beleid door te laten sijpelen in de les is het van belang dat visiestukken leven. Onderwijskundigen werken concrete handvatten voor docenten uit die ervoor dienen om binnen ROC TOP leerlijnen te maken. In deze leerlijnen kunnen de mediawijsheid van studenten en hun ict-vaardigheden een rol spelen bij de opdrachten. Docenten kunnen samen met onderwijskundigen werken aan leerlijnen en modules waarin ict een steunen de rol speelt, denk aan digitaal feedback geven of digitale oefentoetsen ontwikkelen.
- Opleidingsmanagers, onderwijskundige, teamcoördinatoren en i-coaches brengen samen in kaart welke ontwikkelingsbehoeften er zijn om deze leerlijnen en modules zo vorm te geven dat alle docenten deze modules samen kunnen geven.

4) (Good) practice binnen ROC TOP gebruiken bij het maken van beleid, visiestukken en onderwijskundige handvatten:

- Vaak worden docenten niet meegenomen bij de ontwikkeling van beleids- en visiestukken. Om ten eerste draagvlak te creëren voor de noodzaak van digitaal vaardige docenten en ten tweede de interne leergemeenschap te versterken is het delen van ervaringen een sterk middel. Over laatstgenoemd punt volgt later meer. Docenten die op gevorderd niveau zijn kunnen betrokken worden bij het maken van de visies en beleid. Maar het is ook belangrijk dat docenten worden meegenomen die minder digitaal vaardig zijn. Betrek hen ook bijvoorbeeld bij het maken van onderwijskundige hulpmiddelen. De groep die zich buigt over het maken van een module kan het best zo samengesteld zijn dat ze een afspiegeling is van de docentpopulatie.

Leergemeenschap versterken

5) Good practices op niveau van opleidingen, teams en het individu gebruiken.

- Good practices prominent aandacht te geven op het gehele ROC TOP zorgt ervoor dat er via de 'warme route' kennis gedeeld en interesse gewekt wordt. Op deze manier zorgt een school er ook voor om docenten op de hoogte te houden van de ontwikkelingen op ict gebied. Een van de domeinen die van groot belang is om de ict-vaardigheid van docenten te vergroten. Intern is er veel kennis en kunde aanwezig. Good practices zouden hiervoor alomtegenwoordig aanwezig moeten zijn. Bijvoorbeeld de lessenserie van Maarten Walet over het surveillance kapitalisme, een belangrijk thema binnen de huidige maatschappij, zou meer onder de aandacht gebracht kunnen komen. Dit kan bijvoorbeeld door middel van posters of regelmatig terugkerende newsfeed op Intrane. Op deze manier kunnen er online lesonderwerpen waarin ook werkvormen centraal staan gedeeld worden. Andere platforms kunnen de schermen op school zijn of een elo waarin docenten voorbeelden kunnen vinden. Ook is mondelinge overdracht van kleine successen waardevol. Denk aan ervaringen delen aan het begin van vergaderingen of studiedagen.

- Good practices van hele opleidingen onderzoeken en gebruiken. Voor een groot deel geven de opleidingen WDP en BHO zichzelf hogere scores met betrekking tot het gebruik van ict en ook de vaardigheid in de omgang ermee. Het is aan te raden om te onderzoeken hoe het komt dat deze opleidingen hoger scoren. Zie hieronder het overzicht uit de praatplaat van ROC TOP (2020) met de vaardigheden en competenties van de opvallend hoger scorende opleidingen.

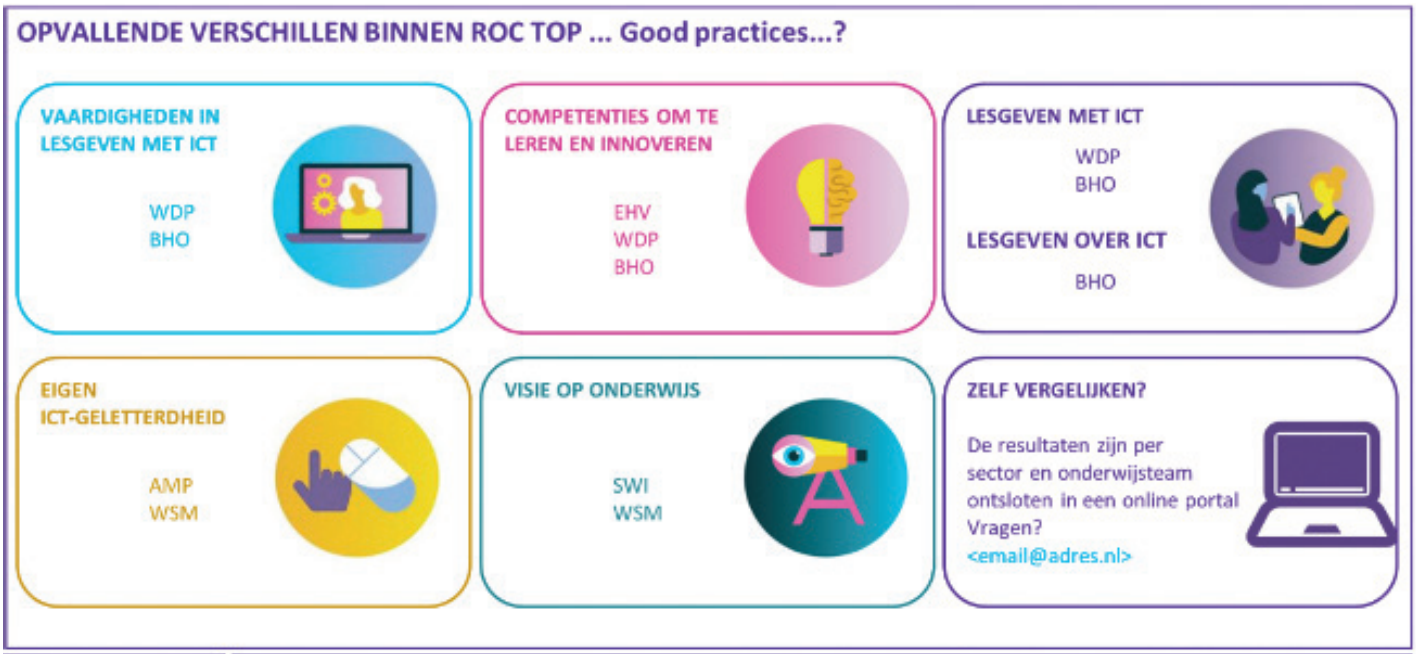

6) Teacher leaders installeren waardoor verantwoordelijkheid voor verbetering in de teams terecht komt.

- I-coaches kunnen in de gaten houden welke behoeftes er zijn op het gebied van ict-gebruik. Daarbij kunnen ook teacher leaders van een team functioneren die docenten inhoudelijk steunen. Vragen over de didactische of pedagogische inzet van ict of lesgeven over ict komen bij deze teacher leaders terecht, die onder elkaar ook kennis uitwisselen. Juist omdat leidinggevende vaak minder betrokken zijn bij het primaire proces en de vaardigheden van docenten in de les, zijn teacher leaders waardevol. Uit onderzoek is gebleken dat deze rol van docenten ervoor zorgt dat verantwoordelijkheid en kennisdeling in het team op een structurele manier bevorderd worden. Stichting LeerKracht kan bij het opzetten van zulke teams steunen. Een overweging kan zijn om i-coaches verder voor de rol van teacher leader te scholen en te faciliteren.

7) Individuele ontwikkeling bevorderen door regelmatig terugkerende leermomenten te integreren.

- Buddysystemen van docenten onderling kunnen zowel voor een meer "open klaslokaal" zorgen als ook voor meer verantwoordelijkheidsgevoel van docenten onderling. Er kunnen buddy's gevormd worden op basis van de ontwikkelingsbehoefte van docenten op ict-gebied. Het is wel aan te raden om dit te faciliteren en niet alleen bij docenten op het bord te leggen. Een paar uurtjes per jaar kunnen al verschil maken. In afspraken hierover kunnen opleidingsmanagers, team coördinatoren, i-coaches en docenten vastleggen hoe veel uur hiervoor voor welke activiteiten nodig zijn, denk aan: lesbezoeken, samen een les voorbereiden met een ict-component, elkaars valkuilen en sterke punten bespreken, ontwikkelingsbehoef te vastleggen in een POP. Deze POP kan dan weder

om samen met input van de buddy tijdens gesprekscycli ingezet worden. Het is wel belangrijk dat deze POP ook daadwerkelijk gebruikt wordt, en niet voor de la gemaakt wordt.

- Deelname aan ontwikkel- en designteams zoals lesson study, het iXperium of een practoraat zorgen ten eerste voor langdurig effect op de verbetering van competenties van docenten en ten tweede voor de versterking van de leergemeenschap doordat er kennisuitwisseling plaatsvindt. Deze ontwikkel mogelijkheden moeten gefaciliteerd blijven en hun leeropbrengsten op school gedeeld worden. Aandacht voor de leeropbrengsten en naamsbekendheid van deze projecten zorgen voor uitwisseling van kennis, vragen en interesse. Hiermee wordt ook gewerkt aan de verbetering van de competentie van op de hoogte blijven van ict-ontwikkelingen.

Figuur afkomstig uit Praatplaat ROC TOP (2020)

PROFIEL DIGITAAL VAARDIGE MBO-DOCENT

Dit basisprofiel geldt voor docenten op LB-, LC-, en LD-niveau. Het betreft de basisvaardigheden voor docenten in het oriënteren op het gebruik van media in de onderwijscontext. Daarnaast betreft het vaardigheden ter bewustwording van de gemedialiseerde samenleving (tabel links). De basisvaardigheden van een mediawijze docent richten zich op de toepassing van verschillende soorten media in de onderwijscontext (tabel rechts).

BASISVAARDIGHEDEN

Elke docent geeft les met ict en begrijpt daarvan de mogelijkheden en didactische meerwaarde.

- Begrijpt welke ict-faciliteiten gebruikt kunnen worden en wat de consequenties (voor- en nadelen) daarvan zijn.
- Kan de weg vinden in een mediaomgeving, waarin meerdere apparaten met elkaar verbonden zijn (zoals smartphones, tablets en sociale media).
- De docent begrijpt de toegevoegde waarde van ict als didactisch hulpmiddel en zet deze gericht in om bepaalde leerdoelen te bereiken.
- Begrijpt hoe media gemaakt worden en ziet hoe media de werkelijkheid kleuren, dus ook hoe media de student kunnen beïnvloeden. Is zich bewust van de mogelijkheden en risico's van internet en sociale media. Kent de media en kanalen die in het toekomstig beroepenveld van de student worden gebruikt.
- Leert en werkt samen met collega's in het gebruik van ict en gebruikt sociale netwerken op het gebied van leren en lesgeven met ict
- Gebruikt in de lessen alle functionaliteiten van het smartboard en kan collega's hierin trainen.

BASISVAARDIGHEDEN MEDIAWIJZE DOCENT

Elke docent ontwikkelt zelf lesmateriaal en experimenteert met ict in de klas. Dit komt terug in de lesvoorbereiding, lesuitvoering, toetsing en reflectie op de les.

- Gebruikt diverse nieuwe media en communiceert professioneel via diverse applicaties en online sociale netwerken met studenten. Daarbij neemt de docent de AVG-wetgeving en -richtlijnen van school in acht.
- Kan online effectief informatie zoeken en vinden, de betrouwbaarheid van deze informatie beoordelen, diverse bronnen vergelijken en de gevonden informatie samenbrengen.
- Kent de regels voor bronvermelding, auteursrecht en privacywetgeving.
- Creëert kwalitatief goede content met media (video's, foto's, podcast, teksten, blogs, etc.) en kan deze met elkaar combineren. Voorkomt een cognitive overload en maakt de content gebruiksvriendelijk.
- Geeft les en experimenteert met ict in een onderwijssituatie, bijvoorbeeld voor werkplekbegeleiding. Daarbij houdt hij of zij rekening met verschillen tussen studenten.
- Kan uitleggen waarom hij of zij ict op een bepaalde manier inzet (denk aan didactische doelen, de inhoud, beroepscontext en de eigen visie).
- Durft te experimenteren en inspireert andere collega's in de omgang met ict. Deelt hiervoor kennis over ict in de les met collega's of externen.

MBO MEDIAWIJS.NL · Ma · hmc HOUT- EN MEUBILERINGS COLLEGE · ROC TOP · roc van amsterdam podium voor talent

UITBREIDING | PROFIEL DIGITAAL VAARDIGE MBO-DOCENT

Deze tabel bevat vaardigheden die het basisprofiel van de docent facultatief aanvullen. Voor deze vaardigheden is professionalisering gewenst (training, coaching, opleiding, cursus, etc.).

MEDIAWIJS LESGEVEN

Door professionalisering geeft de docent mediawijs les en onderwijst hij of zij over ict-geletterdheid. Coacht collega's hierbij.

- Kan ict gebruiken om vraagstukken op te lossen. Dit vereist een andere manier van denken, ook wel computational thinking genoemd.
- Maakt studenten door gesprekken en lessen bewust van de mogelijkheden en risico's van ict-toepassingen, internet en sociale media.
- Begeleidt en coacht collega's bij het ontwikkelen van hun mediawijze competenties (bijvoorbeeld met en over ict lesgeven, eigen content maken).
- Begeleidt studenten om bewust gebruik te maken van ict-toepassingen, internet en sociale media. Helpt studenten om deze media in te zetten om beter te leren en te ontwikkelen, voor werk en beroep, en leven en burgerschap.

ICT-RIJK LEERARRANGEMENT ONTWERPEN

Door professionalisering ontwerpt en geeft de docent ict-rijke leerarrangementen en analyseert hij of zij resultaten met ict.

- Kan ict-rijke leerarrangementen (een cursus of vak) ontwerpen.
- Gebruikt ict in alle fases van het ontwerpproces, ontwerpt op creatieve en innovatieve manier en gebruikt meerdere interactieve tools.
- Gebruikt ict innovatief. Bijvoorbeeld laat hij of zij zich inspireren door best practices en experimenteert hij of zij met nieuwste ict-toepassingen om bij de belevingswereld van de student aan te sluiten.
- Kan leerprocessen en -opbrengsten dankzij ict evalueren. Kan ict inzetten voor toetsing en feedback. Hierbij wordt learning analytics gebruikt. Vervolgens worden de eigen instructie en feedback afgestemd op het leerresultaat van de student.

BIJLAGE

iXPERIUM CENTRE OF EXPERTISE

ROC TOP

Leren en lesgeven met ict binnen ROC TOP

Resultaten monitor 2020

COMPETENTIE - VAARDIGHEID IN LESGEVEN MET ICT

- Relatief grote groep slechts basaal vaardig
- Meer vaardig in vernieuwend gebruik dan creatief gebruik ict

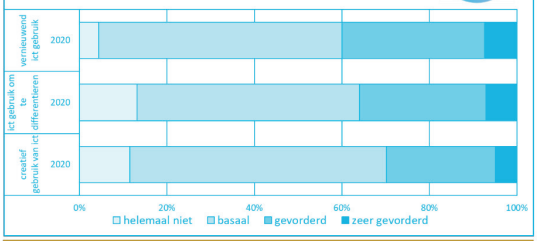

COMPETENTIE - EIGEN ICT GELETTERDHEID

- Grote groep heeft (zeer) gevorderde informatievaardigheden
- Weinig docenten gebruiken geregeld software waar geavanceerde vaardigheden voor nodig zijn

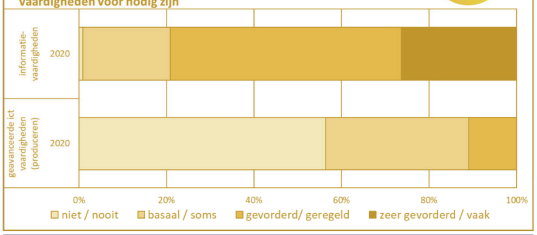

LESGEVEN MET EN OVER ICT

- Helft van docenten gebruikt regelmatig ict om te differentiëren
- 60% docenten besteedt hooguit soms aandacht aan ict geletterdheid

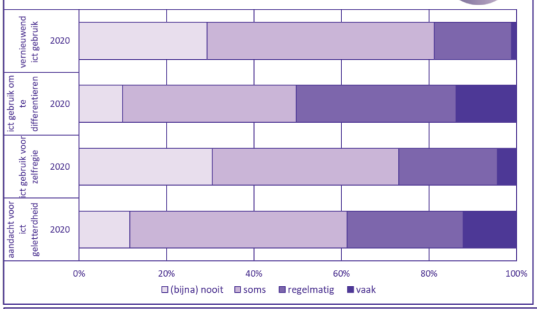

MONITOR LEREN EN LESGEVEN MET ICT

- Online vragenlijst voor docenten
- Vragen over feitelijk ict gebruik en de aandacht voor ict-geletterdheid bij studenten
- Vragen over de onderliggende competenties van leren en lesgeven met ict; eigen ict geletterdheid, leren en innoveren, vaardigheid om les te geven met ict en de visie op het onderwijs
- Ook vragen over professionalisering in didactisch gebruik van ict
- Deze monitor is afgenomen tussen maart en begin mei - ten tijde van de eerste Lock-down periode ten gevolge van COVID-19
- Een groot deel van de docenten vulde de vragenlijst voorafgaand aan de Lock-down in, een kleiner deel tijdens.

COMPETENTIE - LEREN EN INNOVEREN MET ICT

- Een kwart vindt experimenteren /delen bij zich passen
- Driekwart houdt zich slechts soms op de hoogte van vakgebied "didactisch gebruik met ict"

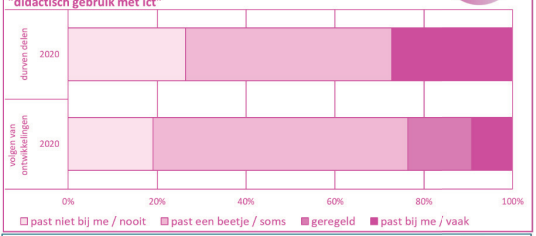

COMPETENTIE - VISIE OP ONDERWIJS

- Veel docenten onderschrijven een studentgestuurde visie en zien de meerwaarde van ict voor het onderwijs

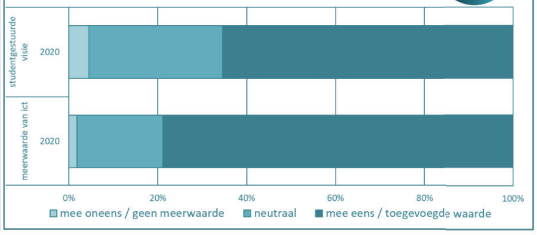

OPVALLENDE VERSCHILLEN BINNEN ROC TOP ... Good practices...?

VAARDIGHEDEN IN LESGEVEN MET ICT
WDP
BHO

COMPETENTIES OM TE LEREN EN INNOVEREN
EHV
WDP
BHO

LESGEVEN MET ICT
WDP
BHO

LESGEVEN OVER ICT
BHO

EIGEN ICT-GELETTERDHEID
AMP
WSM

VISIE OP ONDERWIJS
SWI
WSM

ZELF VERGELIJKEN?
De resultaten zijn per sector en onderwijsteam ontsloten in een online portal
Vragen?
<email@adres.nl>

PRIORITEITENMATRIX

geeft weer aan welke competententies gewerkt moet worden om het Leren en Lesgeven met ict naar een hoger plan te tillen. Hoe hoger een competentie in de matrix staat, des te groter is het belang van die competentie is voor de inzet van ict. Tegelijk geldt dat hoe verder naar rechts een competentie staat, des te hoger het aandeel docenten dat deze competentie bezit. De competenties *vaardig zijn in het lesgeven met ict* en het *op de hoogte blijven van leren en lesgeven met ict* dragen beide veel bij aan de inzet van ict. Een derde van de docenten geeft aan vaardig te zijn bij inzet van ict, en nog geen 20% blijft op de hoogte over het leren en lesgeven met ict.

PROFESSIONALISERING EN RELATIE TOT INZET EN COMPETENTIES LESGEVEN ICT

- De helft van de docenten heeft activiteiten ondernomen op het gebied van didactisch gebruik van ict. Deze groep is beter geëquipeerd om les te geven met ict

INZET ICT BIJ DIFFERENTIËREN

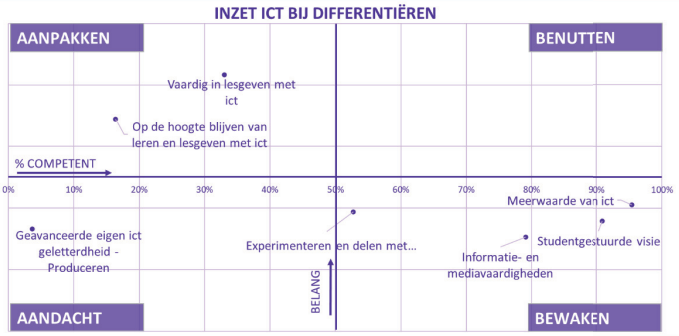
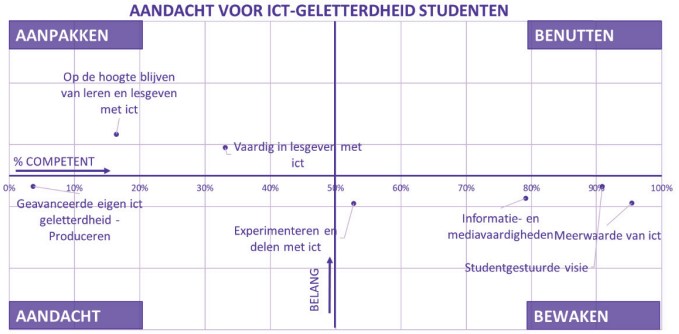
AANDACHT VOOR ICT-GELETTERDHEID STUDENTEN